

Preses izdevumi kā dezinformācijas instruments Latvijā un trimdā (20. gs. 50.-60. gadi)

79. Latvijas Universitātes starptautiskā zinātniskā konference

Viesturs Zanders

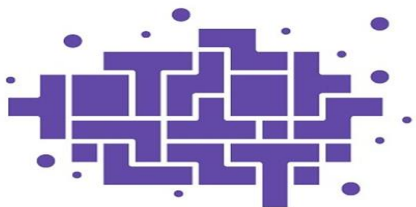
25.02.2021

Dezinformācijas un sazvērestību radītie riski demokrātijai:

Latvijas pieredzes pārlūkošana

Latvijas Zinātnes padomes projekts, LZP reģistrācijas numurs Nr.

Izp-2019/1-0278

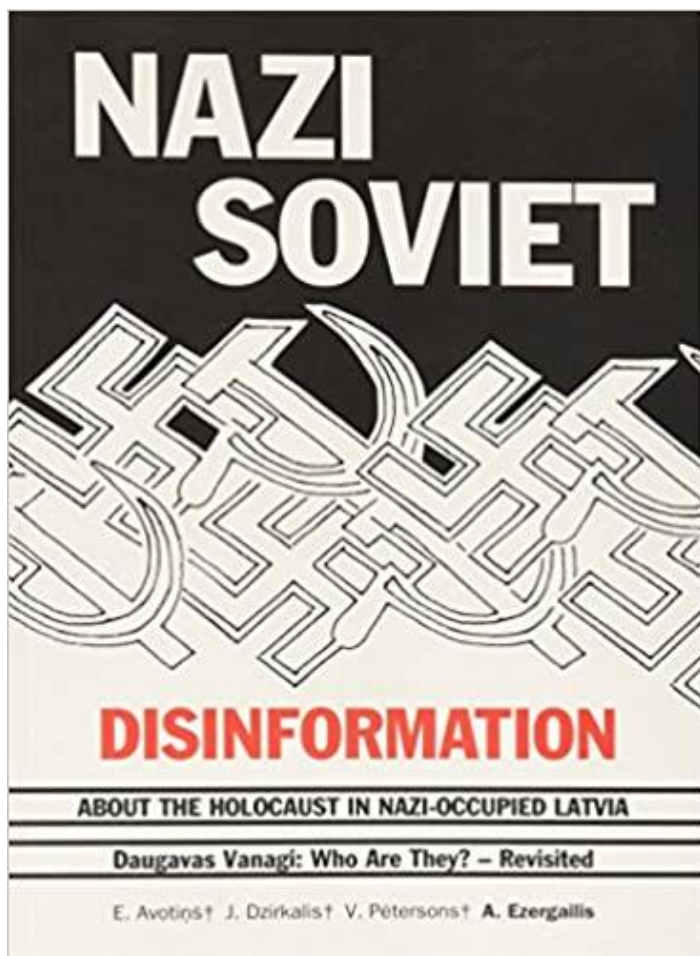

FLPP

FUNDAMENTĀLIE UN
LIETIŠĀJIE PĒTĪJUMU
PROJEKTI

- Pētījuma aktualitāte / motivācija
- Preses izdevumu atlase un pieejamība
- *Dzimtenes Balss* publikāciju autorība un daži tematiskie aspekti
- Padomju dezinformācijas iespaids un efektivitāte

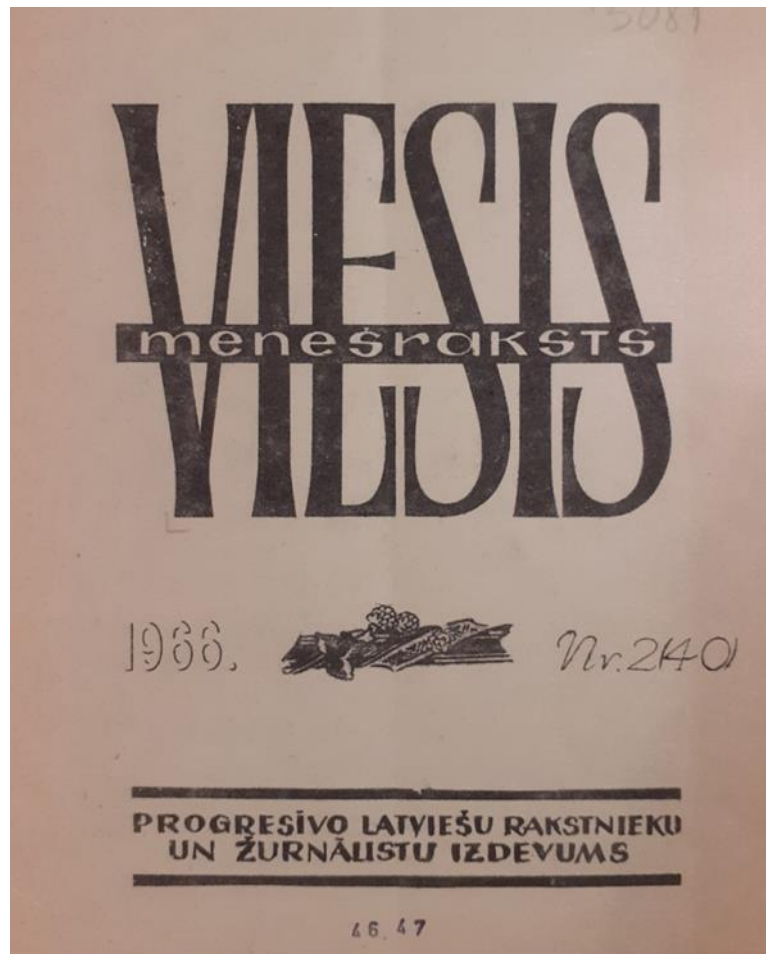
Pētījumi, kur analizēta padomju propaganda: A. Ezergailis (2005) un L. Zaļkalne (2014)

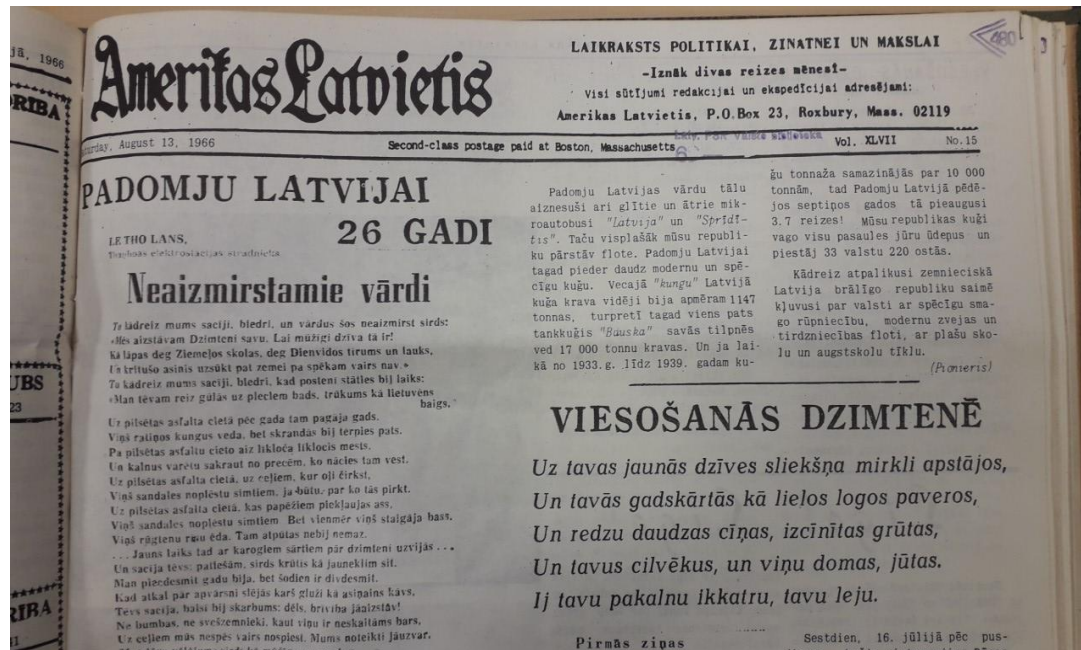
Pētījumi – 2: E. Eglāja – Kristsons (2013, 2016)

Sidneja, 1954-1970

Bostona, 1940-1976?

Memingena, 1962-1969

Irizarigava

Drošgava iznāk 10 reizi gadā. Atbildīgais redaktors — izdevējs: Eduards Alaiņš, redakcijas adrese: Mārcis- ierādele 36, 694 Memingena, West Germany. Abonēšanas maksa ar piesūtījumu pa pasta par veļu: gada: Vācijā DM 4,—, Amerikā \$ 2,—, Anglijā £ 0,12, Austrālijā £A 0,15. Citiem reģioniem pasūtīt kuršu Tokosi rēķini: Volksbank Memmingen, Konto Nr. 1167, Kreis- und Stadtsparkasse Memmingen, Kto. Nr. 20 538. — Druck: J. Feiner & Co., 694 Memmingen, Germany. Gabelsbergerstr. 19

Nr. 6

KULTURELI SABIEDRISKI ZINĀTNISKS LAIKRAKSTS

Septembris 1962

MELNĀ SOTŅA

Bethovenā mūzika tikpat vareni skan Pjāri un Maiklā, kā Čaikovski Bonnā un Berlīnē. Ģeiti un Silēru laas ar lādu pat aizraušību Padomju Savienībā, kā Polkinu un L. Tolstoju Vācijā. Tas pats sakāms vien vēlas, pagem balta papīru un par citām maksas nozāren un zīmēs saņemotiem. Teities sav- nekārtības atšķirība. Mākā un zinātnē nekādos Ķīnas mūris ne- atīstā. Iā iet liem pārt, pat svešu- vāsiām valstīm un laulām.

Padomju Savienību apmeklā augsti stāvāvald vīri, gan no Rietumvācijas, gan no Ziemeļ- Amerikas un citām lielvalstīm. Raksta, pārbrāucot, par tur redzē- tām Padomju Savienības laistu saņemotiem arī cildinotus vār- dus. Tikai mūsu trimdas „vadotāji kaut gan nevērti un arī nevienam katru lāvēli, kas apmeklā Padom- ju Savienību un savus piederīgos lāvēlji, sauc par komunistiem. Vai arī tie Rietumvācijas, ASV un citu valstī vadoji un zinātnieki, kas viesojoties Maskavā būtu ko- munisti!

Paskatīsim kaut Viļa Jāņina hiedības otru pusē. Tā ir vairāka kā bēdīga un bēgāta kriminālo- zinojumiem: Rietumvācijas valdība,

Katrai publikai ziedoju mā- šanai vajadzīga attiecīga valdības lātes numurējamas un lās jāpār- mogo policijā. Bet tāpat: katrs, kas mēģina pāriet, bez baltā papīru un pat gaišas medāles pakā. Tā šeit- mizām nepieņemot, „apropētā- jū” kabādiem un banku kontos.

Tāpat nav pat saskaitāmas lās- alepēnas loterejas, kuras sariko- jusi Viļa pēlu vaņagi. Arī loterē- jām vajadzīga valdīs ostarā aplā- ja un tām jānotiek policijas uz- raudzība un jāmākā attiecīgi no- dokli. Nevienai loterijai atļautā nav bijusi un nodokli nav maks- āti. Tādi nolikumi apzīmē Vāc- ias valdīs apzēģlāna. Šēdi „apri- pētāji” tik labprāt mežā deivnāt bībēli, bet aizmirsi rakstīto, kas saka: „dodot Dievam, kas Dievam pieder un keizaram, (resp. valstij) kas keizaram pieder”. Neatļautās zio- dojuma vākkāmas un saziedotās naudas pasavīnāšanās, Vācijas valdīs apzēģlāna u. t. ir tik smā- gas krimināllietas, kā „apropētā- jiem” par lām draud pārmācības hams un tiesība zaudēšana.

„Aprāpētāji” iesniegti Vācijas iestādēm lāpūm, zinātnieci Zohbāns

DZIMTENE

Kā savu Dzimteni lai tēloju! Tai augstu kalna nav, nedz strāvu plātū, Kas citas zemes slāpējotais jūt. Ne lielisku un krāpju dabas skatu. Tai rožu maz, tik nātrās asi kož. Un, tomēr svešumā, aiz krastiem tālēm, Kur dienas itik raudot aust un riet, Zaur smagiem, pērkūmliem miglas vāļēm Tū man kā gaisā lūms sūls šķē. Es gādā redzu visu mirdzošu Kā apvītu ar stari vaņagu.

Sirds man tik pilna vēlē arimān: Tur, Dzimtenē, silēt silāk saules stari Un maigāk lietūtiņš tur zeme list, Tur pavasarī dienas bīsu bari. Pa balstiem ķiršu ziediem apkārt klist. Es atminu vēl mežā sauro taktu Un mīlo vīriņu zem šķoies. Es redzu zaļo mauru sēti blaku, Kur izkrāvju bērnu spēlēs... Pat tumšā naktī turp ja nosē, Es katru akmentiņu atrastu.

To bijdi, Dzimtene, vēl atminu, Kad Tevis durvis manim cieti vēsās — Man, izstumtai, bij svešu slēpsei mit. Es mieru meklēju tad gara sieraš Un smagās līrcēs šķa šni diti. Es atmodos un jutu jaunu daņi Un gārā levi pāragu jau sen, Kā meša pāragu sūmo māmūni. Bet sirds pie Tevis mani dziļin dzen, Es Tev pie kājām raudot noslūgtu. Dod, mātē Dzimtene, man sveitību!

Aspazija

SVEŠUMĀ

Uz Dzimteni, Dzimteni atstāto,
Man domas tālumā aizlido,
Un pašam glūži vai nemanot,
Top acis mitras, sāk asarot.

Ak likteni, visu ja panēmi,
Vēl pēdējo lūgšānu uzklausī.

So pēdējo neliec krist svešumā,
Dod dušu Dzimtenes smiltājā.

Se smiltis tik smagās, tik spiedošās,
Tur Dzimtenē, vīnas daudz vieglāks.

Ja mītu roku vairs nebūtu,
Uz kapa ziedus kas uzliktu.

Tad peleskas smīgās man augš un laiks,
So pēdējo neliec krist svešumā.

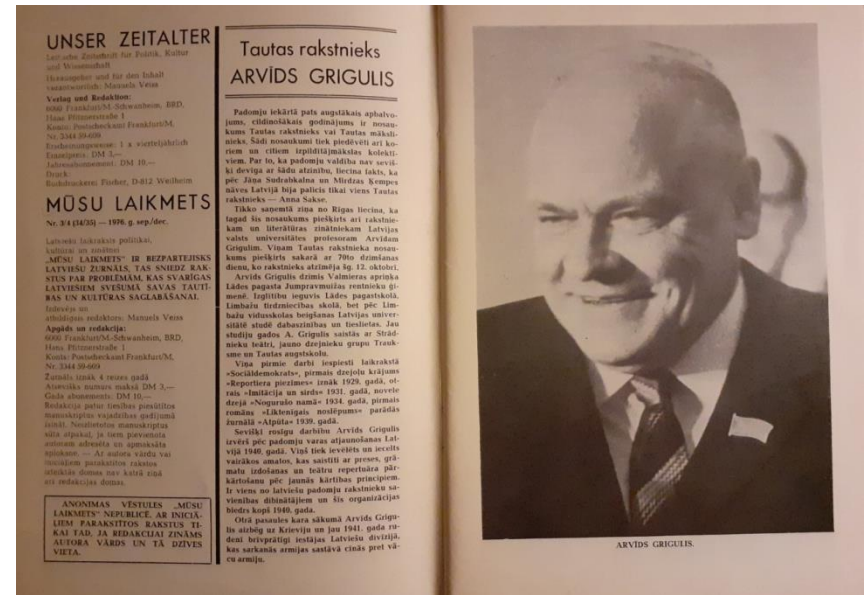
Tik Dzimtenē, Dzimtenē atstādi,
Rit drīze pilnīga saskaņā.

Ak likteni, visu ja panēmi,
Vēl pēdējo lūgšānu uzklausī.

So pēdējo neliec krist svešumā,
Dod dušu Dzimtenes smiltājā.

Ed. Alaiņš

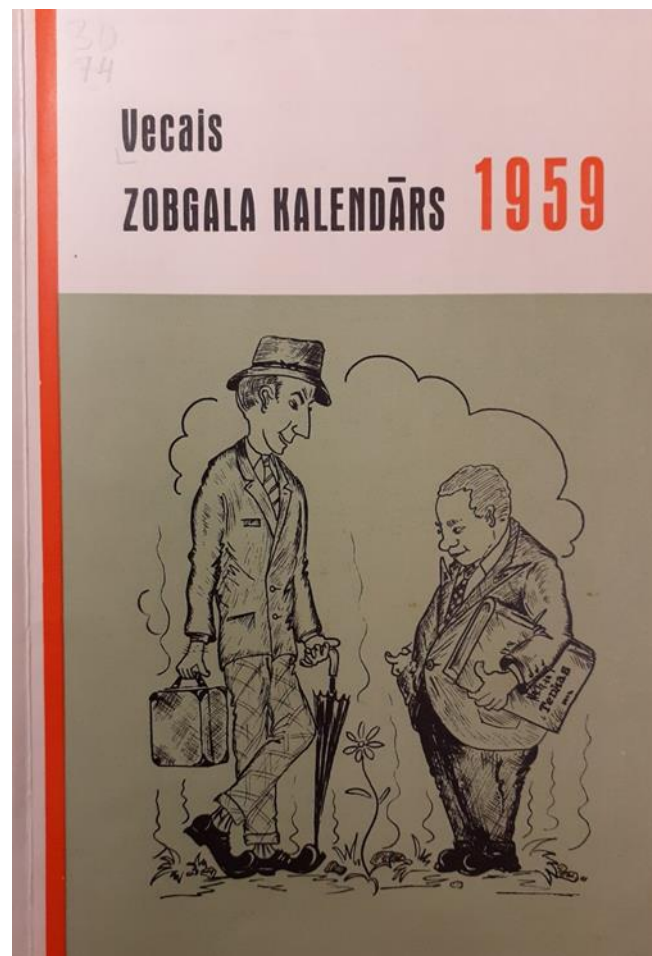
Frankfurte pie Mainas, 1968-1977

Žurnālista un izlūkdienestu darbinieka Imanta Lešinska (1931-1985) skats «no iekšpuses»

padomju iestāžu atbalstītais Eduards Alainis (1889-1969) un viņa kalendārs

Hugo Skrastiņa (1914-1999) izdotais žurnāls (Vācija → **ASV**, 1949-1977)

Vai mainās ne tikai laikraksta dizains un izdevēji?

Dzimtenes Balss (1958-1989)

Dzimtenes Balss, 1959, nr. 2

«Bet, Kārli, Tu tak esi līdz nepazīšanai pārvērties!»

Dikļu ciema kolhoznieku atklāta vēstule Kārlim Feifam Frīdlandes nometnē

Vai zini, Kārli, kas Raiņa kolhozā ir pats jaunākais? Droši vien nevarēsi iedomāties: diklenieši nu pat pieredzēja astoto pasaules brinum! Tas ir... Tava interviija Ādolfam Sildem, kas publicēta «Laiķas» 80. numurā. To lasot gan smējāties, gan brīnījāties par Tevi, un viens kolhoznieks pat teica tā:

— Abet, Kārli, nu gan tu esi līdz nepazīšanai pārvērties!

Nu spried pats: «intervijā» teikts, ka Kārlis Feifs Dikļos dzīvojis nepārtraukti kopš 1945. gada un strādājis kolhozā. Sajā apvidū lauksaimniecības artilis nodibinājās tikai 1949. gadā, un arī tad uzreiz Tu vēl tajā neiestājies. Kaimiņi vēl gluži labi atceras, ka pēc kara Tu vadīji Limbažu rajonā

Jānis Melbārds, Ernests Pikše un Biruta Gulbe apspriež rakstu par Dikļiem.

kādu palīgsaimniecību un par dzīvi nemaz nesūdzējies.

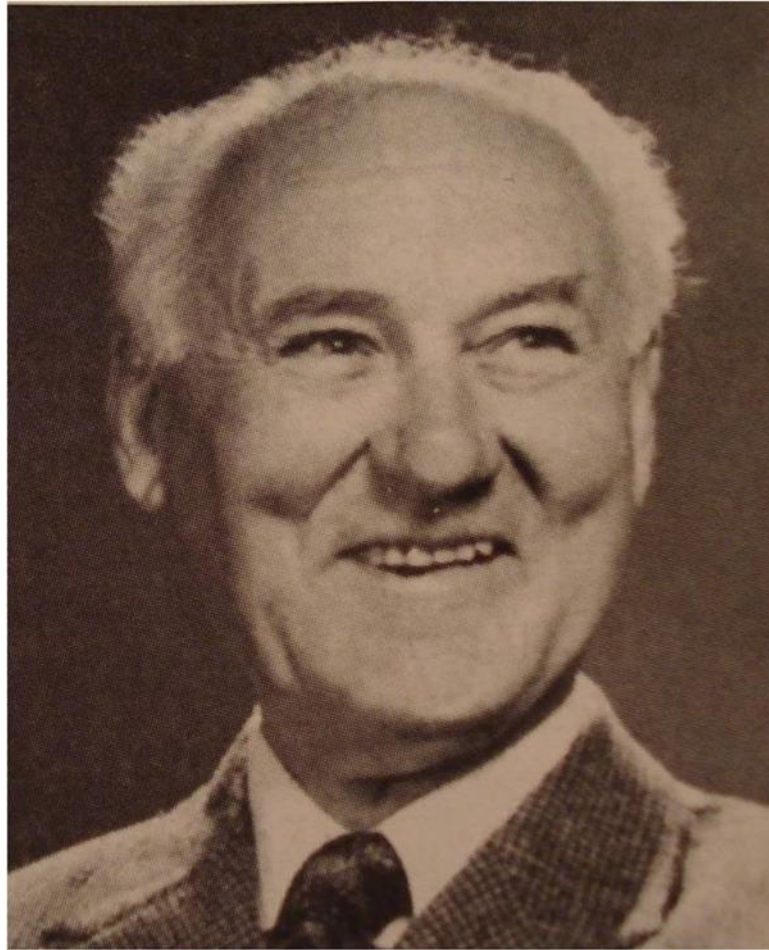
Mēs jau zinām un varam iedomāties, ko Tev tur liek runāt «intervētājs» Ādolfs Silde, ka Tev tagad veselām tačkām jāgāž netirumi uz mūsu kolhozu. Bet Tu gan varēji arī būt īsts vīrs un pateikt taisnību. Kādēļ Tu to nedariji, par to mēs visvairāk brīnāmies. Piemēram, kaut vai par izstrādes dienas apmaksu Dikļu kolhozā. Rakstā teikts, ka par izstrādes dienu visu laiku maksājot trīs rubļi naudas un vienu kilogramu labības. Kas tad nu, Kārli, esi laikam sācis «dzīt boļševiku propagandu»?! Itin labi zini (un to arī varēji pateikt), ka 1955. gadā, piemēram, par izstrādes dienu iznāca pat vēl mazāk. Bet, ja gribēji būt godīgs, tad arī vajadzēja piebilst.

(Turpinājums 2. lpp.)

Draugi pozē: no kr. I. Lešinskis, E. Alainis, A. Upīts, Ž. Zakenfelds, Ā. Talcis (1962.g. augusts)

Haralds Biezais (1909-1995)

Sirēnu lomās: Ādolfs Talcis (1904-1983) un Žanis Zakenfelds (1931-1994)

573.

КОМИТЕТ
«За возвращение на Родину»

Адрес — Берлин, Беренингассе, 65. Berlin, Behrenstraße 65.
Das Haus (für Briefe): Berlin NW 7, Postschließfach № 6.
Телефон (Fernruf) — 22 33 97.

№ 20354/62 163 2. марта 1956 г.

Docentam H. Riezais, Uppsala

Cienītais docenta kungs,

Jūsu kartiņu saņemām, taču diemžēl nevaram viņā pilnībā izpildīt Jūsu lūgumu - izsūtīt Jums mūsu laikraketa komplektu. Iepriekšējie numuri savlaicīgi nosūtīti tautiešiem, varējām sadabūt vienīgi dažus eksempl., ko arī Jums nosūtām.

Pie viena atļaujiet izlietot gadījumu un lūgt Jūs neatteikties sniegt mūsu darbā nelielu atbalstu. Kā Jums droši vien zināms - mūsu Komitejas uzdevums izkaidrot tautiešiem atgriešanās iespējas Dzimentē, atdarīt viņiem acis, cik bezjēdzīga ir tāda ilgstoša dzīve svešumā. Arī Jums kā Latvijā plaši pazīstamam ārstam un zinātniekam nav vienaldzīga tāda ilgstoša tautiešu atrautība no Dzimentes. Mēs būtu Jums ļoti pateicīgi, ja Jūs mums paziņotu Jums pazīstamu tautiešu adreses, lai mēs varētu viņiem izsūtīt mūsu laikrakstu un vajadzības gadījumā sniegt palīdzību, ja viņi vēlētos atgriezties Dzimentē.

Bez tam mani interesē profesora A. Svābes tagadējā dzīves vieta. Esam mazliet pazīstami, ļoti vēlētos ar viņu sarakstīties. Ja gadījumā zināt viņa adresi, ļoti lūdzam neatteikties mums to paziņot.

Gaidu Jūsu atbildi. Sveiciens no Dzimentes!

A. Talcis
Adolfs Talcis,
Komitejas darbinieks

Телефонная Таблица Берлина — 1956/57

68

KOMITEJA
„Par atgriešanos Dzimentē“

Berlin, Schadowstraße 1b
Vestulēm: Berlin, NW 63, Postschließfach 6

№. 49657264 195.8.g. 8. augustā.

Cien. profesora kgs!

Pateicos par Jūsu pastkartīti. Ļoti brīnos, ka "Dzimentes Bales" šā gada 43 numuru nesiet saņemis. Droši vien tas būs nokļidis kur ceļā.

Jūsu lūgto avīzes numuru nosūtu Jums kopā ar šim rindīpām. Būtu ļoti pateicīgs, ja Jūs izteiktu vispār savas domas par mūsu avīzi. Visiem mūsu lasītājiem pavasarī izsūtījām īpašas aptaujas lapas, tai skaitā arī Jums. Taču diemžēl līdz šim no Jums atbildi neesam saņēmuši. Pālieku pārliecībā, ka arī Jūs, profesora kungs, neatteiksiet mūsu lūgumu izteikt savas domas par "Dzimentes Bales" saturu.

Ar dzimentes sveicienu

J. Zakenfelds
Žanis Zakenfelds,
Komitejas pilnvarotais

(24) 1956/57